

Дзіцярабійства і Мастацтва

Год выдання 38-ы
№ 88 [2448]
7 лістапада 1969 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

НЯХАЙ ЖЫВЕ ВЯЛІКІ КАСТРЫЧНІК, ЯКІ АДКРЫЎ НОВУЮ ЭПОХУ СУСВЕТНАЙ ГІСТОРЫІ — ЭПОХУ ўСЕАГУЛЬНАГА РЭВАЛЮЦЫЙНАГА АБНАЎЛЕННЯ СВЕТУ, ПЕРАХОДУ ДА КАПІТАЛІЗМУ ДА САЦЫЯЛІЗМА!

З Запіскаў ЦК КПСС.

ПАД СЦЯГАМ ЛЕНІНА ДА НОВЫХ ПЕРАМОГ КАМУНІСТЫЧНАГА БУДАЎНІЦТВА

ДАКЛАД ТАВАРЫША М. В. ПАДГОРНАГА НА ўРАЧЫСТЫМ ПАСЯДЖЭННІ ў КРАМЛЁўСКІМ ПАЛАЦЫ З'ЕЗДАЎ 6 ЛІСТАПАДА 1969 ГОДА, ПРЫСВЕЧАНЫМ 52-й ГАДАВІНЕ Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі

Таварышы!

Мы жывём у эпоху, калі ўсе важнейшыя гістарычныя перамены ў свеце звязаны з Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыяй, адзінсенай п'яццадзят гады назад рабочымі і сялянамі Расіі пад кіраўніцтвам Ленінскай партыі камуністаў.

Гэта быў пераломны момант у гісторыі чалавечства. Перамога Кастрычніка дала магучыя штуршок развіццю барацьбы народаў усіх кантынентаў за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне, супраць імперыялізму і яго агрэсіўнай, грабежніцкай палітыкі. Апорай гэтай барацьбы стала Краіна Саветаў. Кожны яе поспех у сацыялістычным будаўніцтве, ва ўмацаванні эканамічнай і абароннай магучасці, яе знешняя палітыка садзейнічалі і садзейнічаюць умацаванню ўсіх сіл антыімперыялістычнага фронту.

Разам з намі, воль у кожную стагоддзя, па слаўнаму шляху Кастрычніка ідуць краіны сацыялістычнай садручнасці. У гэтым годзе сацыялістычнай барацьбы і іных браніх краін урачэна адзначылі 25-годдзе перамогі над Польшчай, Балгарыя, Румынія, 20-годдзе ўтварэння ГДР — першай сацыялістычнай дзяржавы на тэрыторыі Вялікай, 10-годдзе Кубінскай рэвалюцыі. Гэтыя святы выклікалі ў нас асаблівае спрашчэнне ад велізарных гістарычных дасягненняў сусветнага сацыялізма.

Наўхільна мацнеюць, заважваюць новыя пазіцыі і іншыя асноўныя рэвалюцыяныя ат-

рады сучаснасці — міжнародны рабочы рух, сілы нацыянальнага вызвалення. Усе больш трывалай становіцца іх салідарнасць з сусветным сацыялізмам.

Міжнародная нарада камуністычных і рабочых партый, якая адбылася ў Маскве, адкрыла новыя перспектывы для агуртавання і адзіства дзейнасці ўсіх рэвалюцыяных, дэмакратычных сіл у барацьбе супраць імперыялізму, яго агрэсіўных панаў, супраць яго палітыкі голаду і галечы, эканамічнага і палітычнага заняволення народаў.

П'яццадзят гадавіну Кастрычніка мы святкуем напярэдадні ўсенароднай урачыстасці — 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна — геніяльнага тэарэтыка, арганізатара і правадыра пралетарскай рэвалюцыі, стваральніка першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы. Ленінізм — аснова ўсіх поспехаў камуністычнага руху ў барацьбе за трыумф Ідэалаў рабочага класа, за перамогу сацыялізма і камунізму. Ідэй Леніна — вечна жывая крыніца рэвалюцыяных думкі і рэвалюцыянага дзеяння, перамога сцяг мільёнаў барацьбітоў за адно чалавечства.

У росце магучасці Саветаў Саюза і ўсёй сусветнай сацыялістычнай сістэмы, у поспехах рэвалюцыяных і прагрэсіўных сіл бачым мы перамогу Ідэй Вялікага Кастрычніка, самі красамоўна доказваюць, што сучасная гісторыя развіваецца па Леніну.

I. СТВАРАЛЬНАЯ СІЛА ІДЭЙ ЛЕНІНІЗМА, ІДЭЙ КАСТРЫЧНІКА

Таварышы! Больш чым паўвекавы вопыт нашага развіцця сведчыць, што сацыялізм як грамадскі лад, які жывяць справа мільёнаў, абеспечыўшы палітычную ўладу працоўных, усталяваў сабе перш за ўсё ў сферы эканомікі. І таму кожны год, прайдзены пасля перамогі Вялікага Кастрычніка, мы разглядаем пад вулком эканамічнага прагрэсу, развіцця грамадскай вытворчасці як першаасновы росту матэрыяльнага дабрабыту і ўсебаковага развіцця сацыяльнага чалавека.

Гісторыя развіцця народнай гаспадаркі за гады Саветскай улады паказвае, што рабочыя, калгасныя сялянства, інтэлігенцыя нашай краіны пад кіраўніцтвам партыі паспяхова вядуць справу камуністычнага будаўніцтва, усё лепш выкарыстоўваюць перавагі сацыялізма. Аб гэтым гавораць і напярэднія вынікі бягучага года — перадапоны года п'яцігодкі.

Выконваюцца асноўныя заданні Дзяржэцў XXIII з'езда КПСС па агульным аб'ёме вытворчасці і павелічэнні нацыянальнага даходу. Прырост прамысловай прадукцыі за чатыры гады п'яцігодкі (з улікам чакаемых паказчыкаў 1969 года) складае каля 39 працэнтаў, што перавышае тэмпы, прадугледжаныя Дзяржэцў.

У гэтым годзе выпрацоўка электраэнергіі дасягне амаль 690 мільярдў кілават-гадзін, здабыча нафты складе 329 мільёнаў тон, вытворчасць сталі — больш як 110 мільёнаў тон, мінеральных угнаенняў — 47 мільёнаў тон.

Значныя вынікі дасягнулі машынабудаванні, і ў прыватнасці работнікі прырабудоўвання і радыёэлектронікі, а таксама работнікі хімічнай і нафтахімічнай прамысловасці, гэта значыць тых галін, якія ў нашай краіне выносяць навукова-тэхнічны прагрэс усёй народнай гаспадаркі, аказваюць істотны ўплыў на яе структуру. Сярэднегадавы тэмпы прыросту прадукцыі ў гэтых галінах складаюць прыкладна ад 12 да 25 працэнтаў. Яны вышэй, чым па прамысловай і сельскай. З пераўтварэннем плавных заданняў расце вытворчасць тавараў народнага спажывання.

Працягваецца нашарошчэнне прамыслова-вытворчага патэнцыялу краіны. Толькі за апошнія чатыры гады пабудавана і ўведзена ў

строй каля тысячы п'яцісот буйных дзяржаўных прамысловых прадпрыемстваў.

Адначасова павялічваюцца аб'ектыўнасць грамадскай вытворчасці, што знаходзіць сваё выразненне ў больш высокім, чым у напярэдні пяцігоддзі, тэмпах росту нацыянальнага даходу і прадукцыі прадукцыі. Для нас асабліва каштоўны той факт, што за апошнія чатыры гады 85 працэнтаў прыбытку грамадскага прадукта краіна атрымлівае за кошт росту прадукцыі прадукцыі.

Гэта адзін з важных, найбольш ёмістых паказчыкаў стваральнай працы сацыялістычнай рэвалюцыі, таго новага ўзлёту творчай актыўнасці працоўных мас, якім адначасна сёлетні год — год народнага спаборніцтва ў гонар 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна. Усім памятна Усеасаюзны ленінскі суботнік, які літаральна ўскалыхнуў нашу краіну. Ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі разгарнуўся масавы рух пад лозунгам — азнамянаваць юбілейную дату дзятрымісячным завяршэннем вытворчых планаў і сацыялістычных абавязанстваў. Ужо сёння многія калектывы рапартаваць аб аспяхоным выкананні сваіх абавязанстваў, лепшыя з лепшых працуюць у лік будучага п'яцігоддзя.

Новы размах усенароднага спаборніцтва з'явіўся выдатным пацвярджэннем палітычнага слоў бессмертнага Леніна, які, нібы звяртаючыся непасрэдна да нас, да ўсіх пакаленняў будаўнікоў камунізма, гаварыў: «Будзем будаваць новае грамадства... Нас не папохаюць гіганцкія цяжкасці і непазбежныя ў пачатку найцяжэйшай справы памылкі, бо справа перапрацоўкі ўсіх працоўных навываў і нораваў — справа дэсяцігоддзяў... Мы будзем працаваць, каб укараніць у свядомасць, у прывычку, у штодзёны звычай мас правіла: «усе за аднаго і адзін за ўсіх», правіла: «кожны па сваіх здольнасцях, кожнаму па яго патрабаваннях», каб уводзіць паступова, але наўхільна камуністычную дысцыпліну і камуністычную працу». (Плоўны збор твораў, т. 41, стар. 108).

Партыя, сацыялістычны лідэр з'явіўся і кіруюцца гэтым заклікам правадыра. Мы і ў далейшым будзем калектываваць увагу на самым галоўным — на адносінах кожнага да справы, да працы, грамадскага абавязку на

ўсіх участках нашага велізарнага будаўніцтва як у горадзе, так і ў вёсцы.

Нышчце выстаўляе перад намі новыя, усё больш маштабныя і складаныя задачы ў галіне прамысловасці, будаўніцтва, транспарту, у развіцці сельскай гаспадаркі.

Вядома, што на пераважнай частцы тэрыторыі краіны нам давядзецца весці сельскае гаспадарку ў горшых прыродных і кліматычных умовах, чым, скажам, у Заходняй Еўропе або Паўночнай Амерыцы. Надаючы велізарнае значэнне стварэнню перадумоў для ўстойлівага росту сельскагаспадарчай вытворчасці, партыя і дзяржава ажыццяўляюць шырокую праграму тэхнічнага пераўзбраення калгасаў і саўгасаў, правядзення меліярацыйных работ, хімізацыі, уздыму культуры земляробства, а таксама падрыхтоўкі кадраў, павышэння іх зацікаўленасці і адказнасці.

Комплекс мерапрыемстваў, якія ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з рашэннямі партыі, дабравольна адбіўся на развіцці калгасна-саўгаснай вытворчасці. За п'яць гадоў, якія мінулі пасля сааўніцтва (1965 г.) Пленум ЦК КПСС сярэднегадавы аб'ём валавой прадукцыі сельскай гаспадаркі павялічыўся супраць папярэдняга п'яцігоддзя прыкладна на 19 працэнтаў. Характэрна, што рост сельскагаспадарчай прадукцыі наперад ідзе ў значнай ступені за кошт інтэнсіфікацыі, павышэння ўраджайнасці палёў, прадукцывасці жывёлы і птушкі.

Светлі год для многіх буйных сельскагаспадарчых раёнаў па умовах надвор'я склаўся неспрыяльна. Але дзякуючы працоўным намаганням нашых слаўных калгаснікаў, работнікаў саўгасаў і спецыялістаў, арганізаванасці, дзякуючы дапамозе, аказанай дзяржавай гаспадаркам, якія пацярпелі ад стыхій, бягучы сельскагаспадарчы год заканчваецца ў цэлым з выдатнымі вынікамі. Аб'ём валавой прадукцыі будзе значна большым, чым сярэднегадавы ўзровень за 1961—1965 гады. Да 52-й гадавіны Кастрычніка большасць калгасаў і саўгасаў краіны ўжо выканалі план прадукцыі дзяржавы збожжя, тэхнічных культур, бульбы, гародніны і іншых прадуктаў. Пастаўна сельскагаспадарчай прадукцыі працягваецца.

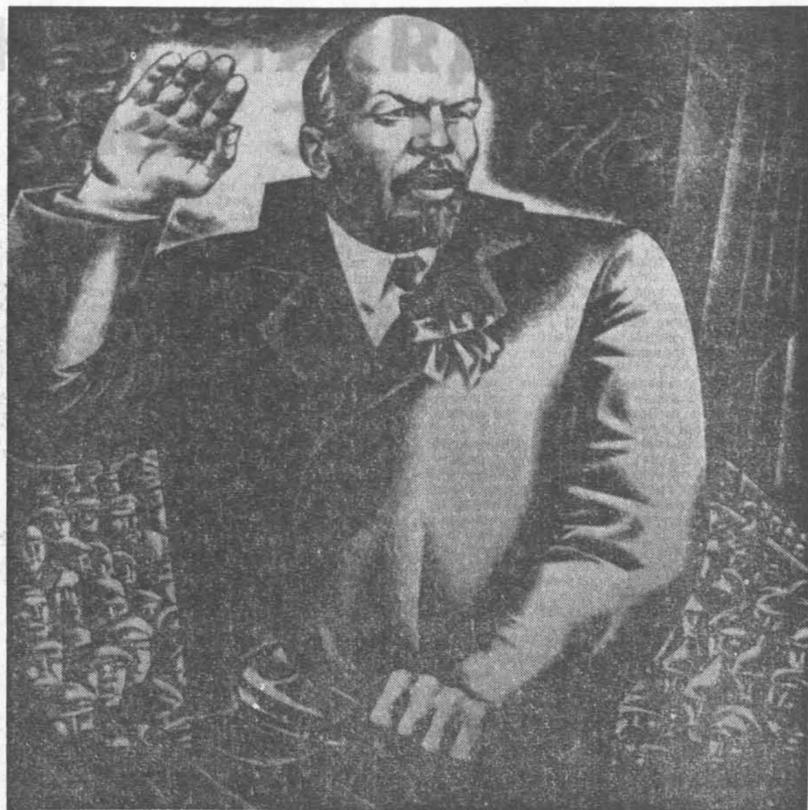
Усталяваныя планы закупкі збожжя з'яўляюцца, як вядома, нязменнымі. Але колькі збожжя патрабуецца краіне ўсё больш, дзяржава заахочвае вышпільваць яго продаж высокім надбавкам да закупачных і адаточных цэн. Такія эканамічныя адносіны выгадныя калгасам і саўгасам. Яны выгадны ўсёму нашаму грамадству, якое чакае ад працаўнікоў сяла яшчэ больш поўнага выкарыстання ўсіх магчымасцей сацыялістычнага земляробства і жывёлагадоўлі з мэтай далейшага паліпшэння забеспячэння насельніцтва, павелічэння колькасці сыравіны для прамысловасці.

Не менш важна цяпер па-гаспадарску распарадзіцца і ўсімі навуковымі матэрыяльнымі рэсурсамі, запасамі кармаў і насення з тым, каб не дапусціць страт і ўступіць у новы сельскагаспадарчы год, маючы трывалыя пазіцыі. Гутарка ідзе таксама аб тым, каб у цэлым павысіць культуру сельскагаспадарчай вытворчасці, выкарыстоўваючы для гэтага эканамічныя рэсурсы і ўсе сродкі арганізатарскай і палітычнай работы на сяле.

Нагласнае сялянства стаіць сёння на парозе важнай падзеі. Хутка ў гэтай зале зберцацца Трэці з'езд калгаснікаў, які прыме новы прыкладны Статут калгаса. Няма сумнення, што гэты з'езд стане буйным крокам ва ўмацаванні калгаснага ладу, у развіцці калгаснай дэмакратыі, што яго работа становіцца асабліва важна ў вырашэнні ўсенароднай задачы наўхільнага ўздыму сельскай гаспадаркі.

Інтэрэсы камуністычнага будаўніцтва патрабуюць пастаяннага ўдасканалвання народна-гаспадарчых прапарцый, паліпшэння работы і ўзаемадзейнасці ўсіх галін. Гэта значыць, што не толькі асобныя прадпрыемствы, а ўсе сааўніцтвы часткі народнагаспадарчага арганізма

(Працяг на 2-й стар.)

У ЦК КПСС І САВЕЦЕ МІНІСТРАЎ СССР

АБ ПРЫСУДЖЭННІ ДЗЯРЖАЎНЫХ ПРЭМІЙ СССР У ГАЛІНЕ ЛІТАРАТУРЫ, МАСТАЦТВА І АРХІТЭКТУРЫ 1969 ГОДА

Цэнтральны Камітэт КПСС і Савет Міністраў СССР, разглядаючы прапанову Камітэта па Ленінскіх і Дзяржаўных прэміях СССР у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры пры Саўеце Міністраў СССР, настаўніцкі прэсудзіц, Дзяржаўныя прэміі СССР 1969 года:

У ГАЛІНЕ ЛІТАРАТУРЫ

1. Малышкі Андрэю Самойлавічу, пісьменніку — за цыкл вершаў «Дарога пад вяршамі» з аднайменнай кнігі вершаў.

У ГАЛІНЕ МУЗЫКІ

1. Канцэртна-выканаўчай дзейнасці

2. Вядзерніку Аляксандру Піліпавічу, народнаму артысту РСФСР — за канцэртныя праграмы 1966—1967 і 1967—1968 гг.

3. Чайкоўскаму Барысу Аляксандравічу, заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР, кампазітару — за другую сімфонію.

У ГАЛІНЕ ВІЯУЛЕНЧЫХ МАСТАЦТВАЎ

4. Лахавініну Юрыю Мікалаевічу, Міхайленку Леаніду Лукічу, Радзіёнаву Льву Арыёмавічу — скульптарам, Палтарацкаму Яўгену Міхайлавічу, архітэктару — за помнік «Легендарная тачанка» пабіліз Кахоўкі.

5. Ханджану Рыгору Сяпухавічу, народнаму мастаку Армянскай ССР — за ілюстрацыі і афармленне кнігі П. Севака «Незвычайная званіца».

У ГАЛІНЕ КІНЕМАТАГРАФІІ І ТЭАТРАЛЬНАГА МАСТАЦТВА

6. Байкову Уладзіміру Мікалаевічу, Небыліцкаму Барысу Рудольфавічу, заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР — рэжысёрам, Істоміну Аляксандру Сяргеевічу, Ашуркаву Міхайлу Фёдаравічу, заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР, Цытроні Вульфусу Самуілавічу, Яну Яўгена Паўлавічу — апэратарам — за дакументальныя фільмы

«Служу Саветскаму Саюзу» і «Народа верныя сыны» вытворчасці Цэнтральнай студыі дакументальных фільмаў.

7. Яўрэмаву Алегу Мікалаевічу, народнаму артысту РСФСР — за акцёрскія і рэжысёрскія работы апошніх гадоў у маскоўскім тэатры «Сучаснік».

8. Царову Міхайлу Іванавічу, народнаму артысту СССР — за выкананне роляў важка ў спектаклі «Аптымістычная трагедыя» і Старога ў спектаклі «Стары ў Дзяржаўным акадэмічным Малым тэатры».

У ГАЛІНЕ АРХІТЭКТУРЫ

9. Караткову Аляксандру Васільевічу, заслужанаму будаўніку РСФСР, архітэктару, кіраўніку работ, Іванову Васілю Мікалаевічу, Арлову Іосіфу Браціслававічу, Сіманаву Мікалаю Іванавічу — архітэктарам, Смародзіну Геннадзі Патравічу, інжынеру-каністратару — за архітэктару горада Наваі.

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОўНАГА САВЕТА СССР АБ ЮБІЛЕЙНЫМ МЕДАЛІ ў АЗНАМЕНАВАННЕ 100-ГОДАДЗЯ 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ УЛАДЗІМІРА ІЛЬІЧА ЛЕНІНА

Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР пастаўляе:

1. Юбілейны медаль ў азнамянаванне 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна ўсталяваць дзюх назваў:

«За доблесную працу. У азнамянаванне 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна»;

«За воінскую доблесць. У азнамянаванне 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна»;

2. Зацвердзіць Палажэнне аб юбілейным медалі ў азнамянаванне 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна, узор і апісанне медалі.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. ПАДГОРНЫ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. ГЕАРГАДЗЕ.

Масква, Крамль, 5 лістапада 1969 г.

Юбілейны медаль «За доблесную працу (За воінскую доблесць)». У азнамянаванне 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна. Справа — адваротны бок юбілейнага медалі «За доблесную працу» «За воінскую доблесць».

КРАІНА СВЯТКУЕ

МАСКВА
6 лістапада ў Маскве ў Крамлёўскім Палацы з'езд адбылося ўрачыстае пасяджэнне Маскоўскага Савета дэпутатаў працоўных і гарадскога камітэта партыі, прысвечанае 52-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Залу палаца запоўнілі рабочыя сталічных прадпрыемстваў, інжынеры, вучоныя, дзеячы культуры, афіцэры Саветскай Арміі, працоўнікі падмааскоўных калгасаў і саўгасаў, замежныя госці.

Пасяджэнне адкрыў старшыня выканава Маскоўскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных В. Ф. Промыслаў.

З дакладам «Пад сцягам Леніна да новых перамог камуністычнага будаўніцтва» выступіў член Палітбюро ЦК КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. В. Падгорны.

МІНСК

6 лістапада ў Мінску, у Беларускай дзяржаўнай акадэмічнай Вялікім тэатры оперы і балета адбылося ўрачыстае пасяджэнне Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных з удзелам прадстаўнікоў партыйных, прафсаюзных, камсамоўскіх і іншых грамадскіх арганізацый, калектываў працоўных, воінскіх часцей, прысвечанае 52-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

У прэзідыуме — П. М. Маш-

«Уладзімір Ільіч Ленін»... Геніяльная паэма Уладзіміра Маякоўскага... Лепшыя майстры саветскай афіцэрскі афармлялі яе. Вобразы пазмы працягваюць хваляваць мастакоў і сёння. Уверсе і ўнізе гэтай старонкі — ілюстрацыі да пазмы, створаныя Васілем Шыранговічам. Так працягвае пазму беларускі мастак. Галоўныя тэмы яго літаграфій — Ленін і народ, Ленін і партыя, Ленін і рэвалюцыя.

ПАД СЦЯГАМ ЛЕНІНА ДА НОВЫХ ПЕРАМОГ КАМУНІСТЫЧНАГА БУДУЊЦВА

(Працяг. Пачатак на 1-й стар.)

павінны дзейнічаць рытмічна, без перабоў, якія дорага каштуюць усюму грамадству. У гэтай сувязі трэба, у прыватнасці, звярнуць увагу на работу транспарту, асабліва чыгуначнага і аўтамабільнага.

Народная гаспадарка ўсё яшчэ адчувае сур'ёзныя недахопы ў дзейнасці будаўнічых арганізацый. Надаўна ЦК КПСС і Савецкім уладам прыняты меры па ўдасканаленні планавання капітальнага будаўніцтва і ўзмацненні матэрыяльнага стымулявання будаўніцтва. Тым самым створаны спрыяльныя ўмовы для якасна новага кроку ў развіцці будаўніцтва. Справа цяпер за арганізатарамі гэтай галіны, за самімі будаўнікамі.

Рост сацыялістычнай вытворчасці — асноўнае павышэння народнага дабрабыту і культуры народа. Гэта знаходзіць сваё канкрэтнае ўвасабленне ў адчуваных зменах у жыцці працоўных. З пачатку пяцігодкі больш чым на адну чвэрць узраслі рэальныя даходы на душу насельніцтва. Ужо звыш 40 мільёнаў савецкіх людзей пераехалі ў новыя добраўпарадкаваныя кватэры і палешылі свае жылёвыя ўмовы, а выкананне плана жыллёвага будаўніцтва дазволіць да канца пяцігодкі давесці колькасць насельніцтва амаль да 55 мільёнаў чалавек.

Вялікае значэнне надаецца ў нашай краіне будаўніцтву і паліпашчым работам ўстаноў культуры і асветы, аховы здароўя і бытавога абслугоўвання насельніцтва. За апошнія чатыры гады расходы на сацыяльна-культурныя патрэбы толькі з дзяржаўнага бюджэту павялічыліся на 34 працэнты. Выплаты і льготы, якія атрымліваюць працоўныя з грамадскіх фондаў спажывання, складуць у гэтым годзе 59 мільярд рублёў.

У той жа час галоўнай крыніцай задавальнення патрэбнасцей працоўных была і застаецца аплата працы. У апошнія гады значна павышана заробатная плата нізка і сярэдня-аплачваемым катэгорыяў работнікаў. У выніку гэтых і раду іншых мерапрыемстваў сярэднемесячная грашовая заробатная плата ўсіх рабочых і служачых узрасце з пачатку пяцігодкі на 22 працэнты. Прыкметна выраслі даходы калгаснікаў ад грамадскіх гаспадарак.

Вядома, пры ўсім поспеху, пры ўсім, што зроблена і робіцца для паліпашчэння жыцця народа, мы не забываем вочы і на пэўныя недаклякі. Узровень дабрабыту павялічыўся, магчыма, не так хутка, як усім нам хацелася б, хоць у апошнія гады даходы насельніцтва і растуць больш высокімі тэмпамі, чым гэта намчалася пяцігодным планам.

Далейшы рост народнага дабрабыту непасрэдна залежыць ад росту прадукцыйнасці грамадскай працы і яго прамога выніку — нацыянальнага даходу. Таму пры ўсім станючым, што дасягнута ў гэтай галіне, не можна не выказаць неспакоя тае аналітычна, што прадукцыйнасць працы ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы павышэння пакуль што больш марудна, чым меркавалася.

Таму агульнай задачай партыі, дзяржавы, прамысловых і іншых грамадскіх арганізацый, усіх працоўных нашай краіны заключаецца ў тым, каб паслядоўна і настойліва дабівацца больш шпаркага росту прадукцыйнасці працы. У гэтым — галоўная база наўліжнага росту жыллёвага ўзроўню савецкіх людзей і паспяховага ажыццяўлення іншых неадкладных задач, дыктуючых інтарэсамі ўнутранай і знешняй палітыкі нашай дзяржавы, умацавання яе абароннай магутнасці.

У гэтай сувязі вельмі важнае значэнне мае паспяховае выкананне пачынаюцца планаў, што створыць добрыя плацдармы для далейшага росту нашай эканомікі, дазволіць у наступнай пяцігодцы, план якой цяпер распрацоўваецца, выйсці на новыя прылы ў будаўніцтве камунізму.

Каб дабіцца гэтага, ад усіх нас патрабавана перш за ўсё забяспечыць бязумовае выкананне павялічаных заданняў на кожным участку — на заводзе і будоўлі, у калгасе і саўгасе, у навуковай лабараторыі і канструктарскім бюро, у прадпрыемствах транспарту, сувязі, бытавога абслугоўвання. Імяна ад усіх і на кожным участку, таму што ёсць яшчэ нямаля цэхаў, прадпрыемстваў, якія працуюць няўстойліва, слаба спраўляюцца са сваімі заданнямі.

Нам, камуністам, савецкім людзям, уладальнікам накіраванасці наперад, пастаянны пошук. Нам чужы дух самасупакоенасці. Мы ідзем шырокім крокам, і многае з таго, што яшчэ ўчора расцвяталася як дасягненне, сёння перастае нас задавальняць. Пры гэтым у цэнтры ўвагі становіцца неабходнасць максімальна павышэння эфектыўнасці грамадскай вытворчасці на аснове тэхнічнага прагрэсу, удасканалення эканамічных адносін, навуковай арганізацыі працы і кіравання народнай гаспадарчай.

Партыя неспынальна выступае на першы план праблемы тэхнічнага прагрэсу. У перыяд бурнай навукова-тэхнічнай рэвалюцыі менавіта ў гэту сферу перамяшчаецца цэнтр цяжару эканамічнага спадарожнага пачатку савецкай сацыялістычнай і сістэмнага капіталізму.

Мы ганарымся тым, што наша навука дасягнула высокай ступені развіцця. Новыя іскравыя сведчанні таго — надыдулі сумесныя ўзлёты трох савецкіх камісійнаў караблёў. У гэтым паляце як бы сплывіліся разам адвага нашых слаўных касманаўтаў, талент і розум выдатных вучоных і канструктараў, высокая культура працы і майстэрства многіх тысяч савецкіх інжынераў і рабочых. Няма сумнення, што героі-касманаўты, усе, хто працуе над ажыццяўленнем нашай камісійнай праграмы, нарадуецца савецкі народ новымі выдатнымі дасягненнямі.

Сацыялістычны грамадскі лад стварае аб'ектыўныя ўмовы для перамогі над капіталізмам і на аснове навукова-тэхнічнага прагрэсу. Каб атрымаць гэтую перамогу, ад нас патрабуецца сапраўднае наватарства, высокая арганізаванасць і дысцыпліна, максімальнае выкарыстанне ўсіх магчымасцей і рэзерваў.

Асабліва неабходна павысць эфектыўнасць работы навукова-даследчых устаноў. Побач з расшырэннем фронту фундаментальных, тэарэтычных пошукаў патрабуюць увагі тыя даследаванні, якія ўжо ў бліжэйшы час могуць непасрэдна садзейнічаць паскарэнню навукова-тэхнічнага прагрэсу. Іх трэба ўсмерна заахоўваць, хутчэй уварнаць атрыманыя вынікі ў вытворчасць.

Навуковыя адкрыцці, зробленыя сёння, — гэта канкрэтыя поспехі нашай эканомікі заў-

тра. І тут вялікую надзею партыя ўскладае як на ўмудранае вопытам старэйшае пакаленне савецкіх вучоных, так і на нашу моладзь, з яе энергіяй і энтузіязмам, гэта значыць на тых, хто ў бліжэйшым будучым возьме на сябе значную долю аднавінасці за навукова-тэхнічны прагрэс краіны.

Новыя магчымасці для павышэння эфектыўнасці грамадскай вытворчасці непасрэдна звязаны з пастаянным паліпашчэннем механізма эканамічных адносін. Гэтай мэце служыць новы сістэма планавання і эканамічнага стымулявання. Яна ўжо ахоплівае амаль тры чвэрці ўсіх прамысловых прадпрыемстваў, на долю якіх прыпадае 83 працэнты аб'ёму вытворчасці і больш як 90 працэнтаў прыбытку ўсёй прамысловасці. Паспяховае правядзенне рэформы ў прамысловасці дазваляе паступова ўварнаць яе прыбыткі і ў іншых галінах народнай гаспадаркі.

Расшырэнне сферы прымянення новай сістэмы павінна суправаджацца адладжаннем і ўдасканаленнем усёго яе механізму. Гэта тым больш важна, што ў цяперашні час на многіх прадпрыемствах ужо выкарыстаны рэзервы, якія, так сказаць, ляжалі на паверхні. Прышоў час рушыць далей, выульчыць новыя, глыбінныя пласты рэзерваў эканамічнага росту, дабівацца аptyмальнага выкарыстання вытворчых фондаў, у сістэмна тэрміны асвойваць практычныя магчымасці, усмерна паліпашчаць якасць выробку.

Задача, несумнянна, складаная. Па сваім характары яна мае не толькі ўласна эканамічны, але і глыбокі сацыяльны змест. Выкананне яе патрабуе спалучэння новых тэхналагічных рашэнняў і ўдасканалення кіравання вытворчасцю з актыўнай штодзённай работай партыйных, савецкіх, прафсаюзных і гаспадарчых арганізацый па усмерным развіцці творчай ініцыятывы мільёнаў працоўных.

У арганізацыі планернага развіцця эканомікі ў маштабах усёго грамадства заключаецца асноўная перавага сацыялістычнай сістэмы гаспадаркі. Імяна ў гэтым заключаецца адна з галоўных функцый сацыялістычнай дзяржавы. Восць чаму па меры расшырэння маштабаў і ўскладнення задач камуністычнага будаўніцтва адбываецца далейшае павышэнне ролі і умацавання Савецкай дзяржавы, якая была і застаецца важнейшым рычагом ажыццяўлення найбольш важных эканамічных, сацыяльных і культурных пераўтварэнняў у нашай краіне.

Народжаная Вялікім Кастрычнікам, рэспубліка Савецкай усталювалася як дзяржава дыктатуры пралетарыятаў, як зборная класавая барацьбы супраць эксплуатацыйнаў. Шлях усталювання першай у свеце рабоча-сялянскай дзяржавы быў далёка не гладкім. Крыжавую грамадзянскую вайну і інтэрвенцыю навязала нам унутраная і міжнародная контррэвалюцыя. Голад і разруха, сабатаж і блавацыя — усё было выкарыстана для таго, каб да нас перайшла Савецкую ўладу з твару зямлі. Але яна сцвергла, выстаяла таму, што была ўладай рабочага класа, якая абараняецца на самыя шырокія масы працоўных.

Пытанне аб класавай прыродзе і ролі сацыялістычнай дзяржавы, аб месцы ў ёй рабочага класа і яго партыі — гэта прычыновае пытанне тэорыі і практыкі будаўніцтва сацыялізму і камунізму.

Вольт нашай краіны, як і іншых сацыялістычных краін, неабвержна пацвердзіў правільнасць укаванняў Маркса і Леніна аб тым, што без стварэння дзяржавы дыктатуры пралетарыятаў не было б звар'яжэнняў уладу капіталістаў і памешчыкаў, падавіць іх супраціўленне, не было б канчаткова з эксплуатацыйскімі элементамі і ўсім іншым антысацыялістычным сілам унутры краіны, не было б прычыноваў новай адносіны паміж працоўнымі класамі. Першадольна з рэакцыянаў і контррэвалюцыя на шырокі шлях калектывізацыі гаспадаркі, ажыццяўлена ў перыяд дыктатуры пралетарыятаў, вельмі значны поспехі ў эканамічным, сацыяльным і культурным жыцці камуністычнай рэвалюцыі нашай савецкай сацыялістычнай дзяржавы.

У гэтым — галоўная база наўліжнага росту жыллёвага ўзроўню савецкіх людзей і паспяховага ажыццяўлення іншых неадкладных задач, дыктуючых інтарэсамі ўнутранай і знешняй палітыкі нашай дзяржавы, умацавання яе абароннай магутнасці.

У гэтай сувязі вельмі важнае значэнне мае паспяховае выкананне пачынаюцца планаў, што створыць добрыя плацдармы для далейшага росту нашай эканомікі, дазволіць у наступнай пяцігодцы, план якой цяпер распрацоўваецца, выйсці на новыя прылы ў будаўніцтве камунізму.

Каб дабіцца гэтага, ад усіх нас патрабавана перш за ўсё забяспечыць бязумовае выкананне павялічаных заданняў на кожным участку — на заводзе і будоўлі, у калгасе і саўгасе, у навуковай лабараторыі і канструктарскім бюро, у прадпрыемствах транспарту, сувязі, бытавога абслугоўвання. Імяна ад усіх і на кожным участку, таму што ёсць яшчэ нямаля цэхаў, прадпрыемстваў, якія працуюць няўстойліва, слаба спраўляюцца са сваімі заданнямі.

Нам, камуністам, савецкім людзям, уладальнікам накіраванасці наперад, пастаянны пошук. Нам чужы дух самасупакоенасці. Мы ідзем шырокім крокам, і многае з таго, што яшчэ ўчора расцвяталася як дасягненне, сёння перастае нас задавальняць. Пры гэтым у цэнтры ўвагі становіцца неабходнасць максімальна павышэння эфектыўнасці грамадскай вытворчасці на аснове тэхнічнага прагрэсу, удасканалення эканамічных адносін, навуковай арганізацыі працы і кіравання народнай гаспадарчай.

Партыя неспынальна выступае на першы план праблемы тэхнічнага прагрэсу. У перыяд бурнай навукова-тэхнічнай рэвалюцыі менавіта ў гэту сферу перамяшчаецца цэнтр цяжару эканамічнага спадарожнага пачатку савецкай сацыялістычнай і сістэмнага капіталізму.

Мы ганарымся тым, што наша навука дасягнула высокай ступені развіцця. Новыя іскравыя сведчанні таго — надыдулі сумесныя ўзлёты трох савецкіх камісійнаў караблёў. У гэтым паляце як бы сплывіліся разам адвага нашых слаўных касманаўтаў, талент і розум выдатных вучоных і канструктараў, высокая культура працы і майстэрства многіх тысяч савецкіх інжынераў і рабочых. Няма сумнення, што героі-касманаўты, усе, хто працуе над ажыццяўленнем нашай камісійнай праграмы, нарадуецца савецкі народ новымі выдатнымі дасягненнямі.

Сацыялістычны грамадскі лад стварае аб'ектыўныя ўмовы для перамогі над капіталізмам і на аснове навукова-тэхнічнага прагрэсу. Каб атрымаць гэтую перамогу, ад нас патрабуецца сапраўднае наватарства, высокая арганізаванасць і дысцыпліна, максімальнае выкарыстанне ўсіх магчымасцей і рэзерваў.

Асабліва неабходна павысць эфектыўнасць работы навукова-даследчых устаноў. Побач з расшырэннем фронту фундаментальных, тэарэтычных пошукаў патрабуюць увагі тыя даследаванні, якія ўжо ў бліжэйшы час могуць непасрэдна садзейнічаць паскарэнню навукова-тэхнічнага прагрэсу. Іх трэба ўсмерна заахоўваць, хутчэй уварнаць атрыманыя вынікі ў вытворчасць.

Навуковыя адкрыцці, зробленыя сёння, — гэта канкрэтыя поспехі нашай эканомікі заў-

жавы прайшлі суровую праверку, паспяхова вытрымалі выпрабаванне часам. Усёму свету прадэманстравана — іх моц і несакрушальнасць сілы!

Выкананне савецка-гістарычнай місіі пераўтварэння грамадства на сацыялістычных асновах. Савецкая дзяржава на сучасным этапе выступае як усёабшчымная палітычная арганізацыя ўсяго народа. Яна працягвае галоўную справу дыктатуры пралетарыятаў — будаўніцтва камунізму ў СССР, разам з брацкімі сацыялістычнымі краінамі вядзе ўпартаю барацьбу па міжнароднай арэне супраць сілы імперыялізму, рэакцыі і вайны.

Нашай агульнанароднай дзяржаве трэба будзе праарыць яшчэ вялікі і працяглы шлях развіцця. На гэтым шляху будзе ўдасканалена ўсё бачнае дзяржаўнасці, будзе ўцягнута ў дэмакратычнае кіраванне справам грамадства новыя мільёны і мільёны людзей. У гэтым заключаецца галоўны сродак умацавання Савецкай дзяржавы, узмацненне яе магутнасці.

Працэс расшырэння дэмакратыі, арганічна ўласны сацыялістычнаму грамадству, не можна, зразумела, ісці сам па сабе. Ён звязан з вельмі важнай мэтанакіраванай дзейнасцю Камуністычнай партыі. Развіццё сацыялістычнай дэмакратыі, падтрыманне ў яе вяртанняў і работніцкай партыі Генеральнаў сакратар ЦК КПСС тав. Л. І. Брэжнэў, — гэта для нас вялікая штодзённая работа на многіх напрамках.

Адным з галоўных напрамкаў з'яўляецца ўсмернае павышэнне ролі Савецкай дэпутатаў працоўных. Сёння ў нашых Савецках больш як два мільёны дэпутатаў — рабочыя, калгаснікі, служачыя, дзеячы навукі і культуры. Выбраны народ дзейнічаеў полчез з многімі мільёнамі актывістаў — грамадскіх работнікаў. Такі масавы, прадстаўнічы характар органаў дзяржаўнай улады дазваляе ім правільна выражаць волю і інтарэсы працоўных, ахопліваць сваёй арганізатарскай работай, па сутнасці, усё насельніцтва краіны, зліваць разам прыняцце законаў і рашэнняў з практычным іх ажыццяўленнем.

Новыя магчымасці для павышэння ролі Савецкай дэпутатаў, для больш актыўнага ўплыву іх на ўсе сферы гаспадарчага і культурнага будаўніцтва адкрылі раённы XXIII з'езд КПСС. Прыкметна расшырылася кола пытанняў, вырашальных на сесіях Савецкаў, актывізавалі сваю дзейнасць пастаянныя камісіі, навісылі ўзровень работы самага масавага звяна органаў улады — сельскіх і пасялковых Савецкаў, палешылася справа падрыхтоўкі і перападрыхтоўкі савецкіх кадраў.

Зроблены новыя крокі ў развіцці акадэмічнаў, у асапні час прыняты рад агульнааэаюных і рэспубліканскіх законаў, якія змяняюць саваў разнаў бан жыцця грамадства, гаспадарчага і культурнага будаўніцтва. Пры распрацоўцы праектаў законаў улічваюцца тысячы прапановаў грамадзян, калектываў прадпрыемстваў і нагасаў, рэкамэндацыі навуковых устаноў, старанна ўзвараваюцца розныя, іншы раз процілеглыя, думкі, адбарююцца тыя, якія найбольш поўна выражаюць інтарэсы грамадства, дзяржавы. Так воля народа ўвасабляецца ў савецкі закон, становіцца асноўным правам грамадскага жыцця!

Паліпашчэнне дзейнасці органаў народнага прадстаўніцтва, партыі пастаянна клопацца аб выкарыстанні ўсіх іншых шляхоў павышэння актывізму працоўных, вытворчых калектываў, прафсаюзных, камсаюльскіх і іншых грамадскіх арганізацый. Удзельнічаюць у складанні планаў работы прадпрыемстваў, у вызначэнні ўмоў працы, у размеркаванні даброт з грамадскіх фондаў, савецкія працаўнікі выступаюць сапраўднымі гаспадарамі вытворчасці.

Развіццё сацыялістычнага дэмакратызму неаддзяляе ад пастаяннага ўдасканалення дзяржаўнага апарату, які адтыврае выключна важную ролю ў кіраўніцтве гаспадарчай і сацыяльна-культурнай будаўніцтваў, у задавальненні патрабаванняў і патрэб насельніцтва. Удасканаленне апарату — гэта значыць павышэнне аднавінасці кожнага кіраўніка і службовай асобы за давернага яму ўчастку, найстражнічым чынам забяспечэнне законнасці і дзяржаўную дысцыпліну ва ўсіх звенях кіравання, уварнаючы навуковыя асновы ў яго арганізацыю. І тут трэба прама сказаць, нам трэба будзе зрабіць яшчэ вельмі многае.

У прынятай надыду настанове ЦК КПСС і Савецкай Міністэрстваў ССР пачынаюць канкрэтыя меры па ўдасканаленні і падземаўненні апарату кіравання. Пры гэтым гутарка ідзе, вядома, не толькі аб эканомі дзяржаўных сродкаў, што само па сабе вельмі важна, не аб механічным скарачэнні апарату, а перш за ўсё аб паліпашчэнні яго структуры, аб ліквідацы дублявання і паралелізму, аб стварэнні такіх умоў, каб кожны спецыяліст мог працаваць з максімальнай аддачай сваіх ведаў. Такі падыход даць магчымасць узняць наш апарат у поўным яго аб'ёме на вышэйшы ступень культуры. Да гэтага заўсёды заклікаў нас, да гэтага заўсёды імкнуўся У. І. Ленін.

Значную ролю ва ўдасканаленні дзяржаўнага апарату і паліпашчэнні яго работы адтыврае ўзмацненне кантролю за яго дзейнасцю з боку Савецкаў, калектываў працоўных, органаў народнага кантролю. Аб гэтым гаворыць наўны стаючы вопыт пастаянных камісій Савецкаў, практыка справядліваў органаў кіравання і службовых асоб перад Савецкамі і выбарчымі ўзмацненне публічнасці ў рабоце дзяржаўных органаў.

Узровень арэды ў кіраванні і кантролі — адзін з самых эфектыўных сродкаў павышэння камуністычнай свядомасці савецкага чалавека, выхавання ў яго дзяржаўнага падыходу да ўсё жыцця, аднавінасці за ўсё, што адбываецца ў грамадстве, на вытворчасці, у калектыве.

Правільнае разуменне інтарэсаў грамадства, спалучэнне з імі сваіх асабных інтарэсаў — гэта павышэнне глыбока ўласныя савецкаму чалавеку. Яны нарадзіліся ў рэвалюцыйнай барацьбе, мацнелі ў гады будаўніцтва сацыялізму, перадаваліся з пакалення ў пакаленне. Савецкі чалавек — працаўнік і патрыёт, актывіст будаўніц камунізму, які бачыць у служэнні грамадству свой вышэйшы абавязак, — вольная галоўная, самая каштоўная завабса сацыялізма, вольная залог яго новых будучых перамог!

Імяна таму нашы класавыя праціўнікі скацінцуюццаў намагаюцца на тым, каб пахіснуць калектывізацыі, глыбока інтэрнацыяналістычныя погляды савецкага чалавека. Яны імкнуцца прынесці ў савядомасць нашых людзей, асабліва моладзі, элементы буржуазнай маралі, індывідуалізму, нігілізму і аналітычнасці. Для гэтага выкарыстоўваюцца радыё, прэса, кіно, усе сродкі масавага ўздзеяння для ідэалагічнай дыверсіі.

Правадзіць буржуазнага спосабу жыцця, старанна грывіруючы сапраўды твар імперыялізму, яго язвы і заганы, настойліва спрабуючы паказаць капіталістычнае грамадства як нейкі эталон сваводы і дэмакратыі.

Мэта гэтых варажых падпояў ясная — аслабіць прыцягальную сілу сацыялізму, падаваць барацьбу працоўных капіталістычным краінаў за свае палітычны і сацыяльны правы, раздзяняць садружысць сацыялістычных дзяржаў, проціпаставіць інтарэсы чалавека інтарэсам сацыялістычнага грамадства.

Але дарзнымі гэтыя падпояў. Гісторыя неаспрачна даказала, што сацыялізм і дэмакратыя неаддзяляльны, што толькі пры сацыялізме карныны інтарэсы чалавека працы са-

праўды супадаюць з інтарэсамі ўсяго грамадства.

Наша партыя і дзяржава надаюць вельмі значнае камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей, павышэнню іх савядомасці, аднавінасці і культуры. Мы будзем і ў далейшым актывна процідзейнічаць чужым сацыялістычнаму грамадству тэндэнцыям, працяглым прыватнаўласніцкай псіхалогіі, нацыяналістычным і іншым буржуазным перажыткам.

Ахоўваючы інтарэсы грамадства, дзяржава вядзе рашучую барацьбу з тымі, хто не жадае падпарадкавацца нормам нашата грамадскага жыцця. Яна абараняецца ў гэтым на шырокую падтрымку працоўных, якія добра разумеюць, што савецкі закон, абараняючы інтарэсы грамадства, стаіць на варце інтарэсаў кожнага грамадзяніна.

Сацыялізм дае чалавеку рэальнае права нарастацца дабротам грамадства, удзельнічаць

II. ЛЕНІНСКАЯ ЗНЕСНЯЯ ПАЛІТЫКА СССР — ПАЛІТЫКА БАРАЦЬБЫ СУПРАЦЬ ІМПЕРЫЯЛІЗМУ, ЗА МІР І БЯСПЕКУ НАРОДАУ

Таварышы Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя па-гіганцку паскорыла наступальны рух гісторыі. Становіцца ў свеце змянілася за пяцьдзят гады непазнавальна.

Калі паўстагоддзі назад было толькі адна краіна сацыялізма, то сёння існуе садружысць сацыялістычных дзяржаў — несакрушальнае апора класавай барацьбы супраць імперыялізму на міжнароднай арэне.

Калі паўстагоддзі назад больш як дзве трэці насельніцтва зямлі мелі каланіяльнымі рабамі, то сёння сістэма каланіялізму развалілася і народы дзесяткаў маладых дзяржаў, абараняючыся на дапамогу і падтрымку Савецкага Саюза, усё сацыялістычнае садружысца, дабіваюцца ўсё больш адчуваных поспехаў на шляху да поўнага нацыянальнага і сацыяльнага вызвалення.

Калі паўстагоддзі назад са з'яўленнем на міжнароднай арэне Савецкай Расіі рабочы рух нават першы сакрушальны удар па імперыялістычнай палітыцы выткі, шантажу і агрэсіі, то сёння супраць гэтай палітыкі выступае магутны фронт вываленчых сіл, які ўключае ўсе асноўныя рэвалюцыйныя атралы сучаснасці. Гэты гістарычны змены з'яўляюцца фундаментам і прадвеснікам далейшага наўліжнага руху чалавечтва па шляху да сацыялізму, па шляху, адкрытаму нашай краінай Вялікім Кастрычнікам.

Велізарную ролю ў гэтым працэсе адтыврае знешняя палітыка Савецкага Саюза. Яе генеральны напрамкі мелі сфармуляваны і пракладзены У. І. Леніным. У падпісанай ім у лістападзе 1918 г. пастанове ЦКВК падкрэслівалася, што ў аснове новай сістэмы адносін паміж народамі павінны быць пакладзены «толькі тыя прыпынкі, якія адпавядаюць брацкім адносинам паміж працоўнымі ўсіх краін і нацый і якія былі абвешчаны Кастрычніцкай рэвалюцыяй». Савецкі Саюз паступова ажыццяўляе гэтыя ленінскія прыпынкі ў міжнародных адносинах.

Эфектыўнасць рэальнасці характар, рэвалюцыйнасць і сапраўднае інтэрнацыяналізм знешняй палітыкі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы даказаны ўсім вопытам мінулых пацідзесяці гадоў. Наша знешняя палітыка была і застаецца важнейшым фактарам, які праідацінае агрэсіўныя стратэгіі імперыялізму, зборай актывнай барацьбы за захаванне і умацаванне міру, за сваводу народаў, за сацыяльны прагрэс. Яна заваляла вельмі значнае давер'е і падтрымку ва ўсіх кутках зямнога шара.

Прычыны, якімі кіруюцца Савецкая дзяржава на міжнароднай арэне, ясныя і яазьненыя. Адстойваючы іх, мы добра разумеам, што поспехі, дзейнасць нашай знешнепалітычнай лініі залежаць ад навуковага аналізу абстаіноўкі ў свеце, ад дакладнага ўліку судносці класавых сіл. Асабліва важна ўмне выдзельць у кожны дачы момант першачарговыя праблемы, аднаўчаць адпавядаючыя патрабаванні канкрэтнай сітуацыі формы і сродкі іх вырашэння.

Адной з галоўных задач савецкай знешняй палітыкі з'яўляецца умацаванне пазіцыі сацыялізму, узмацненне яго ўплыву на ход сусветнага развіцця. Пад уздзеяннем ідэй Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі перамаглі ў радеў еўрапейскіх краін, у Манголіі, В'етнаме, Кітаі, Кітаі, на Кубе, Бразіліі, Бескарыслова дапамога савецкага народа, верыцца сваёму інтэрнацыяналізму абавязку, адтыврае, монна без перавалічэння сказаць, вельмі важную ролю ва умацаванні народнага ладу ў гэтых краінах, у ператварэнні сацыялізму ў сусветную сістэму.

Наша партыя і дзяржава палюць вельмі значнае ўмацаванню магутнасці і згуртаванасці сацыялістычнай сістэмы — рашучай сілы ў антыімперыялістычнай барацьбе. Чым мацней аднавінасць сацыялістычных краін, тым глыбей і больш значнае рэвалюцыйнае ўздзеянне сацыялізму. Зыходзячы з гэтага, мы пастаянна займаемся пытаннімі палітычнага і эканамічнага супрацоўніцтва паміж брацкімі краінамі, каардынацыі намаганняў і ўзаемадзеяння на міжнароднай арэне. Мы сучасна ўмацоўваем барыяў саюз нашых арміяў у рамках Варшаўскага дагавору, які служыць надзейным шчытом супраць любых авантур імперыялістычных агрэсараў.

Развіццё сацыялізма, сучасная навукова-тэхнічная рэвалюцыя патрабуюць далейшага паліпашчэння эканамічнага супрацоўніцтва паміж членамі сацыялістычнага садружысца. Паспяховае вырашэнне гэтай праблемы дазволіць яшчэ павялічыць і больш эфектыўна выкарыстоўваць невычайнае магчымасці сацыялізма як у рамках кожнай краіны, так і ў маштабах садружысца ў цэлым.

Важным этапам на гэтым шляху з'явілася правядзеная ў красавіку 1969 года спецыяльная сесія Савецкай Эканамічнай Узаемадапамогі. Для ажыццяўлення калектывна ў

ПАД СЦЯГАМ ЛЕНІНА ДА НОВЫХ ГЕРАМОГ КАМУНІСТЫЧНАГА БУДАЎНІЦТВА

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й і 2-й стар.]

агрэсіі, за свабоду і незалежнасць. Мы робім усё, што ад нас залежыць, каб дабіцца палітычнага ўраўнаважвання на Блізкім Усходзе, ліквідацыі вынікаў ізраільскай агрэсіі. Галоўнай ураўнаважальнай ураўнаважальнай з'яўляецца вывад ізраільскіх войскаў з акупаваных Ім арабскіх тэрыторый, як гэтага патрабуе вымаганне рэзалюцыі Савета Бяспекі ААН. Без гэтага не можа быць трывалася міру ў гэтым рэгіоне.

Курс імперыялістычных дзяржаў на процістаянне раздзяліў міжнароднае супольнасць, іх правактыўны ў розных раёнах свету, няспынная тонка ідэяў узраўнаважання параджае востры міжнародны крызіс, пераходзячы вырашэнню напружаных пытанняў. Таму на першы план ставіцца задача актывізацыі барацьбы супраць агрэсіўнай стратэгіі імперыялізму, за мір і прадукцыйнае новае сусветнае вайны, за стварэнне надзейнай і трывалай сістэмы бяспекі.

Гэта надае асабліва актуальнасць мабілізацыі ўсіх мірабольшых, дэмакратычных, вышэйшых сіл. Канкрэтныя, канструктыўныя платформы адзінаства іх дзейнасці дэля дасягнення высакародных мэт забеспячэння міру і бяспекі народаў была выстаўлена міжнароднай Нарай камуністычных і рабочых партыі.

Чарговы Пленум ЦК КПСС, які разглядае вынікі нарады, падкрэсліў, што савецкая знешняя палітыка адтрымае і ў далейшым будзе адтрымвае важнейшую ролю ў агульнай барацьбе антыімперыялістычных сіл. Неўзабаве пасля Пленума, як вы ведаеце, адбылася Сесія Вярхоўнага Савета СССР, на якой былі адобраны асноўныя напрамкі знешнепалітычнай дзейнасці Савецкага Урада, пазіцыі па актуальных міжнародных пытаннях.

Большае значэнне мае ініцыятыва Савецкага Саюза абараніць на сесіі Генеральнай Асамблеі ААН пытанне аб умацаванні міжнароднай бяспекі, каб скасаваць, комплексна, будома, мы разумеем, што гэта складанае пытанне. Аднак адкладваць яго вырашэнне — значыць дазваляць працягваць тым, хто да гэтага імкнецца, падтрымліваць развіццё падзей у свеце да бяспечнага ядзернага канфлікту.

Адной з неадкладных стала ў цяперашні час

проблема стварэння рэгіянальных сістэм бяспекі ў розных раёнах свету, перш за ўсё ў Еўропе. Вясной гэтага года сацыялістычныя дзяржавы — уладальніцы Варшаўскага дагавору выступілі з прапалавай прапалавай нарады еўрапейскіх краін, каб абмеркаваць на ёй актуальныя пытанні забеспячэння міру і бяспекі ў Еўропе. Яна выклікала шырокі рэагаванне і падтрымку ў дэмакратычных і прагрэсіўных сілах кантынента. Гэтая важная ініцыятыва стварэння спрыяльнага адносіны і ва ўрадавых колах многіх захаднеўрапейскіх краін. Наш пачынаючы сусед — Фінляндыя прапалавай распачаць практычную падрыхтоўку такой канферэнцыі і прапалавай яе ў Хельсінкі. Надаўня перагаворы ў час афіцыйнага візіту ў Фінляндыю пацвердзілі, што яе кіраўнікі гатовы і ў далейшым актыўна садзейнічаць вырашэнню пытанняў, звязаных са стварэннем сістэмы бяспекі ў Еўропе.

Цяпер ёсць усё падставы сцвярджаць, што ўмовы для правядзення агульнаеўрапейскай нарады паспелі. Вялікае значэнне ў гэтай сувязі мае нарада міністраў замежных спраў сацыялістычных краін, якая скончылася некалькі дзён таму назад у Празе. Ад імя сваіх урадаў яна ўнесла канкрэтныя прапановы аб нараду дзяржаў і час і месцы правядзення агульнаеўрапейскай нарады. Зразумела, мы гатовы абмеркаваць любыя ініцыятыўныя прапановы наогул, якія могуць быць унесены ініцыятыўна дзяржавамі.

Мы разумеем, што на шляху стварэння трывалай сістэмы бяспекі ў Еўропе трэба будзе пераадолець нямаля цяжкасці, вырашэнне нямаля складаных праблем. Паспеху ў гэтай справе важнай для народаў справе можна дабіцца, калі ўсе дзяржавы працягнуць шырокае імкненне да умацавання міру ў Еўропе, прызнаюць неадваротнасць перамагання, які адбыліся на еўрапейскім кантыненте ў выніку разгрому гітлераўскай Германіі.

Савецкі Саюз упарт і цярпліва працуе дзяля ўстаўлення супрацоўніцтва паміж дзяржавамі з розным грамадскім ладам на прыкладзе мірнага супаўнавання. У нас складзіліся добрыя, узаемавыгадныя адносіны з многімі дзяржавамі, урады якіх працягваюць зацікаўляцца ў замацаванні дзелавых кантактаў з

Савецкім Саюзам, у развіццё гандлёвых, эканамічных, навукова-тэхнічных і культурных сувязей.

Надаўня супрацоўніцтва СССР з радам захаднеўрапейскіх краін, збліжэння пунты гледжання з імі па некастрычаных міжнародных праблемах, у тым ліку і па пытаннях, звязаных з забеспячэннем бяспекі ў Еўропе, Вялікае значэнне мае, на наш погляд, паспяховае развіццё савецка-французскіх адносіны. Супрацоўніцтва нашых краін у вырашэнні многіх пытанняў становіцца ўжо традыцыйным. Яно адпавядае інтарсам народаў Савецкага Саюза і Францыі і, безумоўна, дабрачынна адбываецца на агульнай палітычнай абстаноўцы на кантыненте. У нашай краіне з задавальненнем адзначаюць звыш французскія дзяржаўныя дзеячы аб пераемнасці такога курсу Францыі. Мы перакананы, што умацаванню савецка-французскіх адносіны паслужыць і далейшы працяг асабістых кантактаў паміж дзяржаўнымі дзеячамі Савецкага Саюза і Францыі.

Савецкі Саюз неаднаразова заклікаў аб сваёй гатоўнасці да развіцця адносіны з Федэратыўнай Рэспублікай Германія. Да апошняга часу гэта не знаходзіла належнага водгукі ў Боне. Нядаўня выбары ў бундэстаг сведчаць аб тым, што ўсе больш частка захаднегерманскага насельніцтва пачынае ўсведамляць, наколькі небяспечна, перш за ўсё для самой ФРГ, курс на напружанасць у еўрапейскіх справах, якая ў Боне ўпарта трымалася два дзесяцігоддзі. Цяпер яшчэ заўчасна меркаваць аб тым, у якой меры імкненне да перамагання, выказанае выбаршчыкамі на нядаўніх выбарах у бундэстаг, аб'явіць на палітыцы Урада В. Бранта. Аб гэтым сведчаць і практычныя справы, якія пакуль што наперадзіліся на поспех у сваёй палітыцы, навярнуўшыся тварам да мінулага, ігнаруючы сапраўдныя ўмовы, у якіх ён даводзіць жыццё побач з іншымі краінамі. Пазіцыя Савецкага Саюза было і застаецца ўмацаванне еўрапейскага міру, і мы перакананы, што дасягненню гэтай мэты магло б нямаля садзейнічаць правядзенне новым урадам ФРГ палітыкі, якая сапраўды будзе выходзіць з існуючых у Еўропе рэальнасцей. Мы сталі і стамі за палітыш-

не на гэтай аснове нашых адносіны з ФРГ.

Савецкі Саюз заўсёды выступаў за тое, каб прыпыніць мірнага супаўнавання служылі каб вынікі адносіны паміж дзяржавамі з розным грамадскім ладам. Але супрацоўніцтва — працэс двухбаковы. І тут усё ў канчатковым выніку зводзіцца да пытання: хочучы ці не хочучы, гатовы ці не гатовы ты або іншы ўрады развіваць нармальныя дзелавыя адносіны з Савецкім Саюзам, прыкладна наміраючы для сумесных пошукаў вырашэння палітычных праблем.

У гэтым плане дарэчы закрануць нашы адносіны са Злучанымі Штатамі Амерыкі. Новая амерыканская адміністрацыя, якая прышла да ўлады ў пачатку гэтага года, аб'явіла, што яна мае намер з канструктыўных пазіцыяў пайшоў да вырашэння міжнародных праблем, да пытанняў савецка-амерыканскіх адносіны. Савецкі Саюз стаў аднаўляцца да гэтых выказванняў. Мы гатовы пацвердзіць гэта і сёння.

Ісцне няма праблем, якія маглі б стаць прадметам абмеркавання паміж нашымі краінамі. Аднак справа не проста ў тым, каб ёсць перагаворы, а ў тым, на якой аснове іх вядуць, якую займаюць на іх пазіцыі. Амерыканская я пазіцыя па тых пытаннях, па якіх мільярд месца кантакты, працягвае заставацца неканструктыўнай. Многія дзеянні ЗША на міжнароднай арэне знаходзяцца ў супярэчнасці з афіцыйнымі заявамі.

У хуткім часе, як вядома, пачынецца папярэдняе абмеркаванне пытанняў, звязаных з перагаворамі паміж урадам СССР і ЗША адносна стрымлівання гонімі стратэгічных узбраенняў. Станоўчы выхад гэтых перагавораў, несумненна, садзейнічаў бы палітычнаму савецка-амерыканскіх адносіны, захаванню і замацаванню міру. Савецкі Саюз імкнецца да дасягнення імяна тых вынікаў.

Працяг гонімі узбраенняў, навязванай імперыялізмам, праграма чалавечтву незлічоным бедствам. Разабуральна магучасць сучаснай зброі з кожным днём узрастае, яе запасы дасягнулі пагражаальных маштабаў. Становіцца ўсё больш пільнай неабходнасць зрабіць рэальныя крокі на шляху раззбраення, якія пакладлі б канец эскаляцыі тонкі узбраенняў.

Савецкі Саюз бачыць у вырашэнні праблемы раззбраення эфектыўны сродак для забеспячэння такой сістэмы міжнароднай бяспекі, якая выключала б магчымасць звартання да сілы для вырашэння спрэчак паміж дзяржавамі. Белазарныя рэсурсы, якія ідуць на гон-

ку узбраенняў, перакінваліся б на мірныя мэты, на павышэнне дабрабыту народаў.

Наша краіна выстаўляе пільны прапановы, накіраваныя на спыненне згубнага накіравання зброі, асабліва ядзернай і іншых сродкаў масавага знішчэння. Гэтым жа матам служыць і прапанова, унесена ў ААН Савецкім Саюзам разам з іншымі сацыялістычнымі краінамі, аб заключэнні канвенцыі аб забароне і ліквідацыі хімічнай і бактэрыялагічнай зброі.

Савецкі Саюз дабіваецца радыкальнага адраўнення палітычнага клімату на ўсёй планеце. Аднак становіцца спраў у свеце такое, што мы не можам адначасова не клапаціцца і аб падтрыманні на неабходным узроўні абароннай магучасці Краіны Саветаў.

Мы напамінаем аб гэтым сёння, зразумела, не для таго, каб залахоцьваць каго б там ні было слаўнай намай зброй. Мы гаворым аб гэтым, жадаючы толькі яшчэ раз падкрэсліць: Савецкі Саюз ніколі і нікому не пагражаў, але ён ніколі і нікому не дазваляў і не дазволіць размаўляць з сабой з «стаўлівае сілы». Забеспячэнне міру і бяспекі савецкага народа, непарушнасці і недыктывальнасці грамадзянскай сацыялістычнай Радзімы — свяшчэнная запаведзь Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы!

Таварышы! Устаўваючы ў пяцьдэсят тры год Вялікага Кастрычніка, у год, калі ўвесь наш народ усё прагрэсіўнае чалавечтву будзе адзначаць слаўны ленінскі юбілей, мы ўпэўнены глядзім у будучыню.

Поспехі, якіх пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі мы дасягнулі ў гаспадарым будаўніцтве, развіцці навуцы і культуры, ва ўмацаванні сацыялістычнай дзяржавы, — вось рэальнае ўвасабленне ідэй Леніна, вось надзейная аснова няўхільнага прагрэсу нашага грамадства!

Няхай жыве 52-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі!

Слава Вялікаму савецкаму народу — будаўніку камунізму, самаадданаму барацьбіту за свабоду і шчасце працоўных усёго свету!

Няхай жыве Камуністычная партыя Савецкага Саюза, якая ўпэўнена вядзе савецкі народ на ленінскаму шляху!

Няхай жыве камунізм! (Дэкларацыя В. В. Вадгорнага быў выслуханы з вялікай увагай і надзіравама перапынуў бурнымі, працяглымі апладысмантамі.)

У ПЧАТКУ гэтага года выйшла ў свет кніга вершаў народнага паэта Беларусі Пятруся Броўкі «Між чырвоных рабін», якая адразу зварнула на сабе увагу шырокага чытача. Вершы паэта апошняга года, змяшчаныя ў гэтым зборніку, наглядна, здавальняюць б, на асабісты, аўтабіяграфічны характар, даўна выходзяць за межы лірычнага свету аўтара.

Тэматыка іх, у большасці сваёй, палітычна вострая, паграмадзянска прыўзнятая, а лірычныя героі — маштабы і бязмежна чысты, паславянскі мяркі, душныя высакародны, шырокага інтэлектуальнага і антыімперыялістычнага светаадчування. Спалучэнне грамадзянскага ўзнёскасці з мудрай прастотай і маральнай чысцінёй, часам нават з юнацкай наўнаасцю лірычнага героя надае першаму П. Броўкі напругую якасць, якая інакш іх іх дэпінгавы характар на іх класічнай палітычнай спадчыне, да ўзору народнага паэтычнага фальклору.

П. Броўка пераадолявае некаторы рытарызм і дыялектызм, якія не ды сусветналісты ў яго ранейшых творах. Вершы апошніх год вылучаюцца глыбінёй і спеласцю, шырыня дэляпазона палітычных назіранняў, аналітычнага роздуму, здэлябляючай мастацкага ўвасаблення настрою людзей, новых працэсаў у сацыяльных, духоўных і бытавых зменах жыцця.

Вядучай тэмай многіх вершаў з'яўляецца раскрыццё ідэалаў і сэнсу жыцця працоўнага чалавека. Жыць трэба не дэля сабе, а толькі з усімі і дэля ўсіх — вось асноўная годнасць чалавека. «Ты не шкадуі нічога людзям, калі што людзям на карысць» — гаворыць паэт. Прапрацю ідэалаў, сэнсу жыцця ён раскрывае вельмі разнастайна. У вершах мноства адценняў, інтанацый, багацце колераў, натуральнасць пераходаў ад палітычна да мяккай усмешкі, ад сатыры да шырака лірызму, ад спакойнага апісання да выразна-настойна радую. Але ў гэтым разнастайнасці настрою і пачуццяў дамінуе тэзіс — змаганні і працаваць на карысць усіх сумленных людзей, якія будуць камуністам.

Паэт разумее, што лепшае не прыходзіць само, што яго трэба адваджаць і захаваць у жорсткай барацьбе, якая грунтуецца на «веры прагай». Ідэал паэта не абмяжоўваецца толькі барацьбой у агульным выглядзе: боацаба непадзельна з ідэяй і з працай чалавека ў імя яе, яна надае яго годнасць сапраўднага чалавека, грамадзяніна. Паэт неаднаразова падкрэслівае, што велі ідэалаў, які высакароднасць вырастаюць у «спрацы ўпартай і цяжкай».

У творчасці П. Броўкі чалавек стаць на пазіцыі вядучага гуманізму, яго гуманізм — гэта рэвалюцыйнае змяненне міру, гэта праграма актывнага ператварэння грамадства на камуністычных асновах. П. Броўка павявае, любіць, клопаціцца, радуюцца вынікам дзейнасці чалавечы працы. Яго героі — чалавек сумленны, патрыяты, змагар за Інтэрнацыянальную мас працоўных, Вялікая заклічальнасць аб чалавечы выражана паэтам у наступных радках:

Аб таю і сіле маю, каб адольць усё нягодна. Не прашу не бяспекна. Толькі б мне стаяць незалежна. Хопіць мне на жывучы сонца. Я б сымнуў туды, дзе цёмна. Шмат яшчэ ў жыцці дакуны. А ў душы тады прага. Хопіць мне на хмары ў руды. Я б сымнуў туды, дзе смарга.

Гуманізм паэта прыяўляецца ў двух напрамках. Першае — гэта адносіны да чалавека, клопаты аб існасці працоўных людзей, аб іх матэрыяльным і духоўным развіцці (вершы «Гэта маё сэрца», «Зябаві», «Святая»).

Другі цыкл вершаў зборніка «Між чырвоных рабін» можна назваць бадай, так: мінулае беларускага народа і Кастрычнік. Пераможы шлях барацьбы народа за мінулае паўстагоддзе паэт каказвае на фоне персеп-

тывы развіцця рэспублікі. Ён глядзіць на мінулае з будучага, звязвае кірунак нашага сённяшняга развіцця з гераічнай барацьбой за сацыялістычную рэвалюцыю, за пабудову сацыялізма.

У вершы «Ветэран» паэт з глыбіню пачуццяў павагі гаворыць пра рабочага, які помніць дэравацыйныя Мінес і яго брукан, рамінкі, помніць курлоўскі расстрэл, вогненныя кастрычніцкія дні, калі ён ішоў на барацьбу разам са сваім класам, сваёй партыяй, помніць рабфак, інстытут, гады вольнай працы, цяжка дні фашыскай навалы. Ды зноў ён ідзе па горадзе, ідзе яго творца і гаспадар:

Любіцца кварталамі, іх ладам, пекнаючым, Сам абудоваў усё тут, сабе і тым і ён ідзе па горадзе, ідзе гаспадар!

Паэт з вялікім натхненнем і вельмі прачула гаворыць пра

— хвалючы напамінак патомкам аб гераічных справах пратэстан і волю, аб тым, што ўсе мы ў неадплатным даўгу перад імі:

Вайны француз і партызанскіх, Вялікае поспехі, Спаваць птушкі, Месці, Але героі не абудзіць, І толькі вельмі буйным вешер Паходным маршам ім гудзіць.

Праз усю кнігу «Між чырвоных рабін» праходзіць тэма каханні. У лірыцы П. Броўкі каханне шматграннае ў адценнях чалавечых пачуццяў. Вершы пра каханне любіць пачуццё глыбіні і пазітыўнасці. Пачуццё выказваюцца мякка, ніроўна ў лужных суднахасно з характэрна беларуска, з прыролай яго краіны, Траіна зноўдзяненні, ад сэрца словы саргаванае лірычныя вобразы, якія кранаюць, узрушаюць.

Каханне ў лірыцы паэта нагадвае недаступна песню, якая абарваўся ў час, калі голас набіраў сілу, калі ўсё характэрна, усё прыгажосць яе яшчэ толькі-толькі намачаліся, акрэсліліся пачуццямі, пра якія саромеўся сказаць любіць лірычны героі, не зніклі, яны засталіся з ім. Ён іх святла дэнае, не разгубіў ані дэля сваёй спрункі і чырвоных рабін. Паэтам стварэцца ідэал вяртання глыбокага каханні, абранага ростанню, у верхах сіментаванні і боль сэрца, і роздум, і мары. Героі гатовы падзяліцца з людзьмі апіямі, казаніца толькі ні з ім няможна падзяліцца».

Разам з тым у вершах пра каханне няма псеўдагнанага надвяду: у лірычнага героя паэта пачуцці чыстыя, з элементамі шчырага, шырака роздуму, высакароднага, па-сапраўднаму чалавечы. Інтымны свет яго багаты, па-яноцка рамантычны, з пачуццём уласнай годнасці.

Падаўляючы тэматычны разбор кнігі вершаў П. Броўкі, хочацца яшчэ раз сказаць, што ў ёй — жывая гісторыя нашай рэспублікі і жыцця беларускага народа, рэальны рыс людзей нашага часу. П. Броўка — паэт глыбока нацыянальны, які разумее і добра, па-майстэрску, умее перадаць хвалючыя ў жыцці свайго сучасніка. Яго лірыка — змястоўная па сваім грамадзянскім гумані і чалавечай узрушанасці.

Творы мастацтва і літаратуры лічана дасканалымі тады, калі ў іх ідэіны змест знаходзіць арганічны зліццё з формай. П. Броўка валодае гэтым сакрэта мастацкай творчасці.

Мастацкі вобраз у паэце — вобраз рэалістычны, якая высвечваецца ў тым яе рысах, што садзейнічаюць раскрыццю ідэі, задуму аўтара. Але Броўку не ўласціва «цветенне речы», яго палітычная мова простая і змястоўная, напуноная дынамікай пачуццяў, у кожным радку, у кожным слове ёсць паўнацэннасць. Яна аскрава перадае гэтую чалавечую высакароднасць, чалавечую высакароднасць, чалавечую прыгожасць і інтэрнацыяналізм. Тама Радзімы гучыць у многіх вершах кнігі. Сярод іх вылучаецца верш «Добра ўсюды нарадзіцца», у якім бацькаўчына паэтам яна неабсяжана Краіна Саветаў.

Але найбольш гонар паэта — родная Беларусь. Усім у свядзенні вядома Беларусь, краіна-працаўніца і краіна-змагарка, краіна класічнага партызанскага руху.

Менавіта да апошняга П. Броўка звяртаецца асобна часта. Партызан ён на праўна зывае «яснымі рыцарамі», якія «не зналі стомы ў барацьбе і з якімі «дэма сэрца» хадзілі на рашучы бой». Жанчым-змагарам настры фарбавалі вайні, яны «ў баях шукалі пекнаці». Беларускія народныя мсціўцы пакрылі сабе незгасальнай славай.

І бачыць мне — ордэн Славы Паміж тыхіхных брало, Буліца паэт у вершы «Паміж хілыхных брало».

Мне здаецца, што гэты верш

У ГЛЫБІНЮ вядоў ідзе слэўная гісторыя арданаснай Гомельшчыны — даўнага Беларускага краю, які многера перажыў, выплываў, у цяпер, абноўлены і памалодзель, упэўнена крочыць у будучыню.

Многа стагоддзяў жыўць на Палессі людзі. Нямаля напісана пра іх кнігі, карціны, зроблена скульптура, знята кінафільмаў, расказана легенда. Але ніводзім гэты твор не можа поўнацэнна расказаць пра ўсё гісторыю Гомельшчыны.

У адным з малюўчых куткоў Гомельскага парку культуры і адпачынку імя Луначарска, на высокім беразе Сожа, стаіць Гомельскі палац. Гэта — Гомельскі абласны краязнаўчы музей. Пяцьдэсят ужо гадоў гасціна расчынены яго дзверы, пяцьдэсят гадоў расказвае гэтая культасветстванае гэтаму Гомельшчыны. Расказвае паслядоўна і комплексна, разнастайна і строга дакументальна.

Сам будынак музея таксама мае сваю гісторыю. Пабудаваны ён у пачатку XIX стагоддзя па плянах сусветна вядомага італьянскага архітэктара Растрэлі.

Новая гісторыя старога дваранскага палаца пачалася з урадавай тэлеграфнай маркома асветы А. В. Луначарска ў адрас Гомельскага губаваяканкома ў сакавіку 1919 года. А сам музей быў адкрыты 7 лістапада гэтага ж года.

Калі ўвосень 1919 года беларускі пачалі наступленне, у Гомелі быў створаны ўмацаваны раён. На гэты небяспечны ўчастак фронту былі накіраваны выдатныя працаўнікі і прапагандысты Луначарскі. Знаходзіліся ў Гомелі, Анатоль Васільевіч глядзеў славу ты зямкі і пазнейміўся з тымі скарбамі, што пераішлі ў рукі народа і імем рэвалюцыі. Уважліва глядзеў нерком асветы і экспанаты музей і заставіў вельмі задовольна, што Гомельскія большавы дэлолі захаваць такія каштоўнасці культуры.

Ішоў час... Працоўныя Гомельшчыны разам з усімі савецкім народам дабілася ўсё больш і больш буйных поспехі ў будаўніцтве новага жыцця. У 1929 годзе ў музеі быў адкрыты аддзел сацыялістычнага будаўніцтва. Дзень за днём пачыналіся фонды і экспанаты нашага музея. Напрыкладні Вялікай Айчыннай вайны ён меў 7540 экспанатаў. Сярод іх былі такія каштоўнасці, як карціны Рэліна, Крамскога, Лебедзева, Баравікоўскага, скульптуры Кановы і Тарвальска.

Калі выбухнула вайна, супрацоўнікі музея з дапамогай працоўных горада зрабілі ўсё, каб выратаваць і неадзіны скарбы духоўнага жыцця народа. Дарогі вайны прывялі іх разам з фондам музея ў станіцу Уруцінскую Сталінградскай вобласці. На жаль, у час эвакуацыі частка каштоўных экспанатаў згубілася. Навуковыя супрацоўнікі істотнаму шукуюць іх. Не часта, але пошук дае свае вынікі. Нядаўня ў музей звярнулася бронзавая скульптура «Біяны міру» — унікальны твор мастацтва работы В. Дзмітрава Малеікоўскага. Знайшлася

жыцьвае сувязь часу

ГОМЕЛЬСКАМУ КРАЯЗНАЎЧАМУ — 50

нам вызвалены ад фашыскага ярма. Аб гэтым сведчаць фатаграфіі, дакументы і асабістыя рэчы Маршала Савецкага Саюза К. Ракасоўскага — генаровага грамадзяніна горада Гомеля (іх нядаўна прынеслі ў падеурек гомельшчынам жонка і дачка праслаўленага палкаводца, рэвалюцыйна-партызан і падполшчыкаў Е. Барыскіна, А. Ісаченкі, Т. Барызіна, І. Ветрава і многіх іншых герояў).

Аб велічы калекцыянай працы і творчасці ў пасляваенны час, аб працоўным гераізме гомельшчынаў таксама сведчаць нямаля дакументы.

Сёння негале не падзякаваць ад усіх душы нашым актывістам, уладальнікам грамадзянскай вайны Н. Шаровіч, М. Агеева, Н. Шарова, І. Самойкоўскага, Л. Мішастава, мастакоў — афарміцеляў М. Навіцкага, Я. Пакацішча. Гэта ў асноўным іх рукі афармілі новае экспанцыі. Добрымі словам трэба ўспомніць сёння і колішніх супрацоўнікаў і дырэктараў музея І. Маневіча, С. Антонава, А. Пятку, Н. Маліка, П. Анісімава, Л. Мядзведзку, В. Мірошніца, А. Калініна, П. Галдунова, В. Пекуроўска і іншых.

Мы пастаянна адчуваем увагу і практычную дапамогу Гомельскага абкома партыі, абласнага камітэта Міністэрства культуры БССР і шматлікіх прадпрыемстваў і ўстановаў Гомеля.

Паклучь што Гомельскі краязнаўчы музей каказвае невялікую частку сваёй фондў. А ўсёго ў фондах налічваецца 62 671 экзанат і звыш 65 тысяч негалеўнай унікальных дакументальных фотаздымкаў. Калекцыі нашага музея спадэцца, што ў самы бліжэйшы час Гомельскага піянерыя атрымае свой асобны будынак, і музей здолее заняць увесь палац. І стане тады наш музей сапраўдным «помнікам» і ўбачаць тады людзі ўсе багачы, на колішніх дзесяцігоддзямі і стагоддзямі.

Сёння ў нашай рабоце асабліва год — ідзе Усеазаёны агляд музеяў прысвечаны 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна. Нашы супрацоўнікі імкнучы зрабіць усё магчымае, каб дастойна сустраць гэты юбілей. Яны аказваюць вялікую метадную і практычную дапамогу народным музеяў, куткам працоўнай і вайскай славы, колькасць якіх перавысіла паўсотні. Пры самай актывнай дэламе абласнага краязнаўчага музея ў 1968 г. адкрыты пры Літвінцкай сяродняй школе Кармянскага раёна філіялі — жэмарыльны музей аднаго дзеця нашай партыі П. Лепішчыкава.

Калектыўны музей праводзіць значную навукова-даследчую работу. За апошнія гады выданыя зборнікі «Рэвалюцыйныя падзеі ў Гомелі і Гомельскай вобласці ў гады першай рускай рэвалюцыі 1905—1907 гг.», «Працоўныя Гомельшчыны ў барацьбе за ўладу Саветаў (1917—1920 гг.)», «Хроніка падзей», брашуры «Беларускія народныя прымаўкі і прыказкі», «У дапамогу юнаму краязнаўцу». Падрыхтаваны да друку два буклеты і два дэклады, у тым ліку «Помнікі Гомеля», «Гомельскаму музею 50 гадоў і інш. Па ініцыятыве музея Гомельскага помняць мсціўны

